

להאמין. אילו היה מדובר בפסקדין שהוא "לטובתו" סתם — מילא, אבל עד כדי כך? חיי כלב.

ועידה באה.

ועידה הולכת

הוועידה השמינית של אגודת הציירים והפסלים בישראל, שהתקיימה בחיפה, נפתחה וננעלה כמעט בנושימה אחת. בין זה לזה היה טקס חגיגי, שבו אמרו את כל הדברים החגיגיים שנהוג לומר במעמדים חגיגיים, והחגיגה נגמרה. התחילו שיבעת ימות המעשה של הסקנרואלים. הסיבה למה שתואר כעיתונות כשערוויה היתה כרוה באולם הדיונים, שבה נקראו חברי האגודה — שזמו שמיים: — גלגות, מעורבות יתר אל מול ההקצנה, המצוקה והפער. למיקרא הדברים נרמה היה לי לרגע שאני קורא ידיעה על ועידת אגודת יישראל, לא של אגודת הציירים והפסלים. כראיון שערך מקומון חיפה, כולבו, עם גדליו גונן, יו"ר אגודת הציירים והפסלים בחיפה, נתבקש המרואיין להשיב על הטענה לפיה, באמנות שלהם (של אמני חיפה) משולבת הרבה פוליטיקה. החבר היושב ראש השיב: "חס ושלום. אסור שתהיה אצלנו נימה פוליטית. קבוצה קטנטונת, בעיקר מירושלים, יסתה להכניס פוליטיקה, אבל זה לא צריך להיות". נימה פוליטית? — חס ושלום. וכי מה יאמר הראשון לציור? ונשאלת שאלה. את "בלי חירות ובלי מק"י" של ימות בנגוריון עברנו בשלום, הבלי קיני" החליף את מקומו של הביקני, ה" בלי את הע"ם, ועוד לא חרבה הארץ. ורק האיסור על הפוליטיקה בעינו עומד?

אני מניח, כמובן, שכמלה, "פוליטיקה" כוונתו של היושב ראש לספר אמונת צבור, לא לתכ" נות של אינטרסים וקטטות של "איומים", שבהם מצטיינים אמנינו כל ימות השנה. ואם כך, מי גול עפר מעיניהם של פאבלו פיקאסו, ג'ורג' גרוס, אוטו ריקס, לאה האנס גרונינג, בן שאהן וג'ק לוי, ואסכולת "קנקו האשפה" והתפתח האמרי קאית, סוריאליסטים ודאדא, אמני מהפכת אוקי טובר וההתנגדות האנטי-נאצית. הלא אפילו לא גודתם לא היו מכניסים אתכם האגודאים שלנו. חס ושלום.

בינתיים אין ועידה, והאמנות הישראלית ניצלה. מן הפוליטיקה, חס ושלום. אפשר שוב להתפנות לפוליטיקה האחרת. תורת לאל. נפתח הדבר לספר אמנות בשם עבודות גראפיות של שנות השלושים האמריקאיות, ספר שהופיע בניו יורק בשנת 1936 ונרפס שוב ב-1977, מצאתי כתוב: "יותר ויותר אמנים מוצאים את העולם שמהן לסדנאותיהם המדיניות ומסעיר במידה רבה יותר ויותר, והם ממלאים את ציוריהם בתרבותיהם האנושיות אשר סביבם, במקום תפוחים ובפרחים. אפילו אמנים העוסקים בעיצוב מופשט — מענייני לחיובך עד כמה הם מתעניינים בשאלות הנושאים סוציאליים, לפחות כמקור השראה, דבר שבא לידי ביטוי בכור תרות עבודותיהם".

אבל זה היה, כאמור, באמריקה ומומן ב-1936. אין קוצץ ■

סופרים

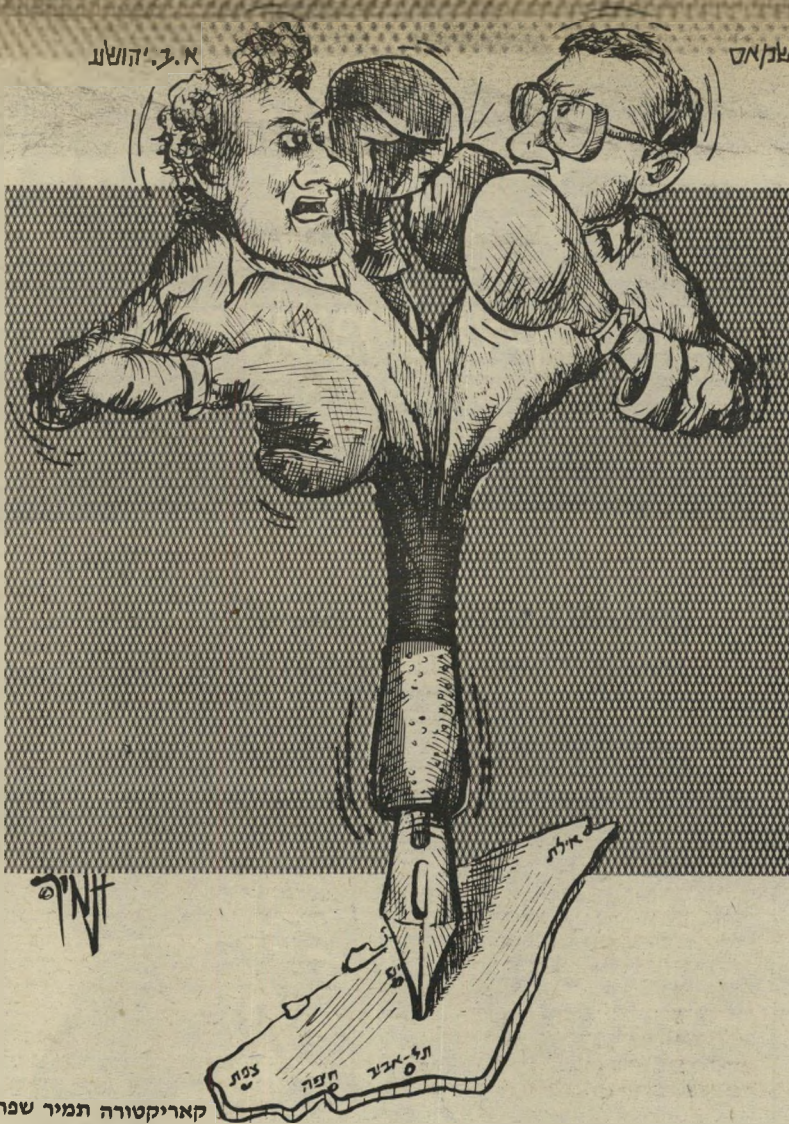
מיטלמלים

הוויכוח בין המשורר הערבי הכותב עברית, אנטון שמאס, לבין הסופר העברי הכותב עברית (ומתורגם לערבית), א"ב יהושע, נמשך. למי שלא עקב אחריו: שמאס נפגע מדברים שהינה לכתובתו א"ב יהושע כמאמר שפירסם כתבת העת הפוליטיקה: "אם אתה רוצה את הזהות המלאה שלך, אם אתה רוצה לחיות במדינה בעלת אישיות פלשתינאית עצמאית, בעלת תרבות פלשתינאית מקורית, קום קח את מטלטליך ועקור מאה מטרים מירוחה, אל המדינה הפלשתינאית העצמאית שתשכון לצד ישראל". הגיב שמאס המתמרמר בהעיר: "אם בבוא הזמן תילקש יהושע כל-כך שמוטב לי לחפש את זהותי המלאה במקום אחר, אקום ואלך לי מארצתי וממולדתי. שאם יהושע מעדיף להקים כאן מדינה עם אחיו, חברי אירגון הטרור היהודי, שיהיה לו ולכם לבריאות".

יהושע לא נשאר חייב, וברשימה ארוכה בכלובו החיפאי ובהעיר התלאביבי כתב בין השאר: "העם הפלשתינאי שמעולם לא זכה לחיות את החוויה של עצמאות בארצו אפילו לרגע אחר, מטשטש כל הזמן בתודעתו את המושג של מקום מגורים עם המשגח הכולל של מולדת... הפליט בעוה הוא עקור ופליט בתחושתו... למרות שהוא חי עשוי במולדתו, ובגלל העקשנות הפליטית (כך) הזאת... ובגלל עקשנותו ישראלית מקבילות... עוד עשר או

א.ב. יהושע

שקיאס

קאריקטורה תמיר שפר

המאניריזמים המוכרים שלהם, סימלם המיסחרי, הקיצו ורינגו. מי שלא ראה את מישה אשרוב בתמונת הפתיחה האילמת של ההצגה ואת מישחקו האינטליגנטי של שלמה בר-שיט, לא יידע מה סיפור טובה ובימאי מחונן מסוגלים לעשות לתיאטרון (ולשחקניו).

עיתפו איפוא בביקורות את הרגים המלוחים שבפתיגם, וכמו שכתבו פעם במודעות הקולנוע: כואו בהמוניכם. ■ 1.2

תרבוטק

מוספים סיפורתיים

ריפרוף במוספים הסיפורתיים של השבוע שעבר (18 עמודי עיתון, אשר בכוחם לאכלס כתבת-סיפורתי בן 72 עמודים, כמאזניים למשל) יגיש אותך ברומנית עם האקטואלי והקלאסי, עם שירה, ביקורת, איגרות, פילוסופיה, ציור ועוד.

שתי ביקורות על סיפור של מאיר ויזלטיר, אי ווני, חושפת בצורה קולעת וזווית-ראייה שונות של מבקרים המתמקדים בגורמי-מיכה אישיים, דבר הבא לביטוי בנקיטת עמדה מוסרית-תרבותית של כל אחד. אם אריאל הירשפלד (ידיעות אחרונות) נצמד לפן הסיפורתי שבספר ומטשטש בו ברוח מיקצועית, אהדת, תוך הפגנת אובייקטיביות, על אף הערות הביקורתיות, הרי שאמצעות מגנט נפשי מיוחד אוסף את השבכים ההומוסטסואליים" מפני הצטיין וורכם מגיע אל מטרות, אף כי ביקורתו נכתבת בלא כבוד למשורר ולשירתו.

אבל כשם שהיין אינו זומה לבירה" כפי שאומר מנתח פרי בתגובה לדברים שהופיעו בהאוזן השלישית (מכשיר-ההאזנה החדש של ידיעות אחרונות שהוחדר באחרונה אל חדר המיטות של הסיפור העברית) כך דבריו של הירשפלד אינם דומים לאלו של שיינפלד, זוג מבקרים אשר במרחק שני מוספים ועל אף הדמיון בשמות, רחוקים כמרחק שבין שתי תיקוות. לעיתים, כשאתה רואה להקת-מבקרים נעוצה בעורפו של משורר, אתה יכול להבין את המוטו

עשרים שנה אולי נישרף כולנו באש אטומית. כל אלה תיקוות לעתיד הרחוק. בינתיים לא נשתכנעתי שיש סיבה טובה כלשהי שאנטון שמאס יעקור עם מטלטליו "מאה מטרים מירוחה", מה גם שבמקום למצוא שם את המדינה הפלשתינאית העצמאית שתשכון לצד ישראל, שא"ב יהושע מבטיח לו, הוא ימצא שם לפי שעה דבר אחר לגמרי.

אולי מותר להציע נוסחת פשרה: שבולי יעקור ראשון עם מטלטליו — "מאה מטרים מירוחה" או לעזה, לפי בחירתו. עם תודעת "זהות יהודית מלאה" כשלו לא נשקפת לו שם שום סכנה של מהפך אידאולוגי. אדרבא, אנלי אף יעלה בדידו לגייר כמה פלשתנאים. ■ מ. ורדי

הציצו

ונפגעו

המבקרים, כצפוי — מותר לומר כצפוי — נכנסו לפרדסו של יוסי ברייזוס בהבימה (הצגת-יכורה בשבוע שעבר) ונפגעו. (להוציא סרחה בועו עברון ושוש אביגל.) לא לחינם אסרה המסורת היהודית את חוכמת הנסתר, החוכמה המשוּלה לאמנות, על שוטים וקטנים. ובאמת, מי ישבח הצגה שאינה הולכת בשום תלם אופנתית: לא מחזה בתוך מחזה ולא סימבוליזם יומרני מלוא בעירומים לוהפדים, לא "אכספרימנטים" — עלה-התאנה של כל שרלטאן למינהו, לא אפקטיות מדהימים, נושאים "רלבאנטיים" כמו שמהדרות החדרונה האחרונה "רלבאנטי". תיאטרון השיאנו הולך בגדולות, אמין, קונוונציונאלי, רגיש. תיאטרון טוב שבו אין צורך לחלק ציונים בנפרד לתקסט ולביצוע, כי השניים חברו לאחד, כדרכו של כל תיאטרון טוב.

ובכל זאת כדאי להפריד, בשקט ובלא טראסק מיותר מתקדם יוסי ברייזוס בדרכו הבלתי-אופנתית, בלתי-איונגאדריית. ממחזה למחזה, מספר לספר, בדרך הקשה. איש קשה ששום דבר מעולם לא ניתן לו בקלות. הפעם כתב מהוה שלולא חששי מסופרלאטיביים הייתי מכנה בשם יצירת-מופת קטנה בנוסח הישן, וכשיש טקסט כזה ובימאי כאהרון אלמגו, מה פלא שאפילו שחקנים שחשבת עליהם שהם שרופים מכבר, כלומר, ששנים לא שיחקו ורק חזרו על

כספר להיות פייטן של ירוסלאב סייפרט (ועל המישמר). הגורל זכה אותי באסון מתוק של היות משורר. רומה כי האסון שבהיות משורר הולך ונעשה פחות ופחות מתוק.

דויד אבידן ממשיך בטורו התוקפני-מתנשא (ידיעות אחרונות). "השירה כפוליטיקה והפר" ליטיקה כשירה", בעיקביות ראויה לשמה. אבל דומה כי ניסיונותיו העקשניים לגרור את הקה"י לה הסיפורתית אל פולמוס בענייניו האישיים, תוך התגרות חוזרת ונשנית כמה שהוא מתאר כקליקה של סימן קריאה, לא עלו יפה על אף תדירות השבועית, ומותר להאמין, כי מבחינתו הדברים נמצאים בשלב הקריטי: או שיצליח לגרוף את כולם למילחמה, או שההתעלמות הכמעט כללית מעקיצותיו האישיות (כפי שנתקיימה בארבעת החודשים האחרונים) תצנן את רוחו ותדרבן אותו לרדת מהעץ הגבוה שעליו טיפס. והדברים נכונים גם אל מול הכרותו כשבוע שעבר, כצפוי, החלה סוף-סוף התיקשורת לעסוק בסיירה זו בהקף רחב, הכרוה שיש בה תחולה שקופה שכוונתה לזרז את המהססים להצטרף למערכה ולקחת חלק בהתכתשות.

ומן ההמולה ברחוב הסיפורתי אל הרממה התרבותית, אל הגן והסיפריה" כפי שכותב יורם ברונובסקי (הארץ) במאמרו על תירגום הספר כתבים נבחרים של קיקרו, אותו סופר מהולל אשר דבריו מוסיפים להלוטם גם כיום, אלפיים שנה אחרי מותו. אבל מתחת לדיכוי-השבח ולהערות הביקורתיות של ברונובסקי כלפי המהרגם, אונסט דויד קולמן, מסתתר יחס אישי מיוחד, לא בלתי מוצדק, אל המלאכה שנעשתה סביב ספר זה: גם תירגום גם נושא וגם רומית, ומבין השיטין מבצבצת רמיזה, כמעט שלא מרעת, כי אילו ברונובסקי עצמו היה מנצח על המלאכה היתה מושגת תוצאה שונה על אף הקשיים הרבים, אותם הוא טורח לפרט.

בהתרגשות רבה נטלתי לידי ספר זה בלבשו העברי, שזה עתה זכינו בו" אומר גרשון ויילר (דבר). המגלה את האקטואלי בתירגום ספרו של עימנואל קאנט, הדת בגבולות התבונה בלבד, רואה בפירסומו הנוכחי מענה הולם להתגברות תוקפנותה של הדת בארץ, תוך שהוא חושף נקודות חשובות שמהן התעלם המתרגם, נתן רוטנשטיין. מעבר להערות עצמן, ככל שתהיינה בהירות, ענייניות ומנומקות כהלכה, יש בגישתו של ויילר כדי לתת שיעור בתרבות-הביקורת ובהגינות שיכולה להיות כרוכה בכך.

שני תירגומים קלאסיים אלה, של קאנט ושל קיקרו, הניצבים לצד האקטואלי והיומיומי כגון ביוגרפיה על אריק שרון וכתבה על כינון היחסים עם ספרד, מעידים על הפלוראליזם האגרסיבי השורר במוספי סוף-השבוע. "ביוגרף" פיה קודם זמנה" (הארץ) כותב אלי שאלתיאל ברשימה המתייחסת לספר לא עוצר באדום, רשימה שבה הוא שולל את האפשרות לכתוב ביוגרפיה אמנה על אדם צעיר וחי ככלל, ומצא פגמים בקונספציה של עוזי בנזימן, מחבר הספר. בפרט, לדעתו, התעלם בנזימן מהמנגנון שהוליד את אריאל שרון, מנגנון פוליטי שעשה בשרון שימוש מושלם לצרכיו. "הבעיה העיקרית של הספר", מסכם שאלתיאל, "היא פשטותו של הסיפור: אם אריאל שרון כל-כך פשוט, אזי הוא מסוכן כלל".

במדורי השירה בכל המוספים יחד (להוציא את זה של הארץ, מוסף השואף ככל הנראה להתנער מדיכוי שירה) פורסמו כעשרים שירים.

קראתי בשיריו, יש בו יושר הרבה יותר מאשר בכרזי אהרן אלמגו (ידיעות אחרונות) בהתייחסו ליאיר הורביץ, הכרוה החושפת את אלמגו עצמו, משורר מתייסר ומסתגף, המופיע מדי פעם עם שיר מעולם אחר, תוך חתירה אמיצה אל תוך היושר, ואולם השירים המפתיעים של סוף השבוע פורסמו על ידי משורר צעיר ואלמוני בשם ערו שביט בדבר.

זהו מוביל אל דיכוי-הפרידה של משה בן שאול מעריכת המוסף הסיפורתי של מעריב (אותו מוסף חסראופי, ילדותי ובלתי-מגובש, אשר היווה בשנים האחרונות חממה לגיוילי-פרא בתחום הסיפורת והתרבות), דיכוי-פרידה חלקיים וכלליים, שמהם נפקדו בהיסחיה-רעת כמובן, שמו של העורך הבא. כך או כך, מלאכת העריכה תימסר לידי של משה ור, משורר והיר ומאופק, ולא נשאר לנו אלא להתמין ולראות כיצד יפול דבר, וכיצד ישלבו מוסף זה במחזוריהם של קריית-הספר שלנו על כל גווניה.

שמעון צמרת ■